

բռնելու ենք: Տեղութեանց ժողով մը դուժաւ-
րելու դէմ շատ առարկութիւններ եղան: Տե-
ղութեանց ժողովն այն ժամանակը միայն անհը-
նար երբոր զանկիւ բաղկացընելը տէրութիւն-
ները կրնան համաձայնիլ: Բայց անանկ է:

Տարիէ մը 'ի վեր Լեւոնայի մէջ խորին
շարժում մը եղած է որ նշմարու չէայ: Լեւոն
կայսրը 1839 ին սկիզբները Խաւիւրի դատը
աշտպանելու ելաւ: Հազիւ իր երկրին կարծիքն
իրեն կ'սղմակից ունէր:

Հիմա ամեն բան փոխված է: Լեւոնայի որ
նոժամանակը 1816 ին զաշնագրութիւններուն
անմըճեան լի ծառը կը պահանջէր, հիմա Խաւ-
իւրի միտքիւնը կուգէ: Բարոսի Խաւիւրի աղ-
լոյ միտքիւնը մէջ բարեգուշակ նշան մը կը տեսնէ
Վերամանի աղգութեան համար: Աստիւտ ա-
ղագետ մը 'ի հետեւի մը աղգեցութեան տակ
նոյնպէս յօժարամիտ կերեւի աղգաց կեանքին
մէջնոր տարբ մը հաշիւի ունեւոր: Լեւոնայի շահ
պահանջն որ իր վրայ ծանրացած անտարբէր
կէն դուրս ելէ, եւ իր շնորհած արտօնու-
թիւններն աղագոյց մընեն տգաւառիւ ճամբու
մը մէջ մանկու որոշմանը:

Աստիւտ տէրութեանց ժողովին մէջ ներկա-
յացվելիք վեհապետներուն խնամութեանը վը-
րայ ունեցած մեծ վատահ ութ խնդիր համար
մեզ որ դիտեն ու կը հասկընան թէ Խաւիւրի
մէջ բարեկարգութիւնն հատուտաւ միտք պոյ-
մանը իրաւական հոգիւնն ունի է:

Խաւիւրի կազմակերպին ու հոգի աղբ մը
ըլլալը Լեւոնային շահուն վերաբերեալ խն-
դիր մընէ այսուհետեւ: Լեւոնայ իր բարձր ի-
րաւասութեան մէջ վճարու գանի վաւերացնե-
լով նախատեսութեան ու արդարութեան գործ
մը բաժն ալիւր ըլլայ:

Վաղղիական Տեղա լրագիրն ալ նը-
շանաւոր յօդուած մը հրատարակած է
խաւիւրի ինքրոյն վրայ: Յիշեալ լրա-
գիրը հոգ չննդի ամենեւին տէրութեանց
ժողով ըլլալուն կամ չըլլալուն վրայ,
կըսէ թէ մեծ տէրութիւնները վաւերա-
ցընեն ալ չվաւերացընեն ալ Խաւիւրի
նոյն իրաւունքը պիտի յաղթէ: Թէ որ
տէրութիւններն Խաւիւրի մէջ եղած փո-
փոխութիւններուն հաւանութիւն չտան,
Խաւիւրի գործերը դարձեալ իրենց ըն-
թացքը պիտի շարունակեն եւ ինքնին պի-
տի կարգի մտնեն: որովհետեւ Խաւիւրի
մասն մասն բաժնիւրած համազգի ժողո-
վուրդն այսօրուան օրս միեւնոյն զգաց-
մամբ, միեւնոյն փափաքով միաբանած
եւ մեծ ազգ մը կ'ազմած են որ բանի տեղ
գնէ Զարի կըլայ: Մինք հիմա 1856
թուականին մէջ չենք ուր Սարտենիայի
ձայնը հազիւ կըցաւ լսելի ըլլալ ազգաց
մեծ խորհուրդին մէջ:

Թէ որ այս օրուան օրս Լեւոնայ
ժողով մը ընէ, կըսէ յիշեալ լրագիրը,
փոքրիկ տէրութեան մը տեղ՝ առաջին
կարգի մեծ տէրութիւն մ'ալ պիտի ըն-
դունի հոն: Սարտենիա՝ որուն անունը
կը հարցընէ իրեն, զնայ սկզբնական
աղբիւրէն նոր մկրտութիւն մը առաւ,
եւ հիմա ոչ միայն թաւրիստ կը կոչվի,
այլ եւ Միլիան, Ռիօքէնցա, Բարմա, Պո-
լոնիա, Բալթիս, Եւրոպիա եւ գրեթէ Զը-
նով կը կոչվի: Եւ այս ամեն անուններ
րուն կ'աւելնէ կուգայ ընտանիքին մէջ եւ
տիրող անունը որ է ԻՏԵԼԻՆ: Բնակ
է որ տէրութեանց ժողովին մէջ պիտի
մտնէ ոչ միայն իր իրաւունքովը, այլ եւ
գործութեամբն ալ, եւ այն գործութիւնը
20 միլիոնէն աւելի ժողովրդոց եւ ամ-
բողջ աղբի մը երեսփոխանութիւնն է,
աղբի մը՝ որ ներքին վեճիքէ, անխնայու-
թիւնէ եւ գերութեանէ ձանձրացած՝ մի եւ
նոյն գաղափարով մի եւ նոյն կիրքով կը
միանայ ու Լեւոնայի Լեւոնայ, հայրենի կու-
ղիւմ կը գրէ: "

Ինչպէս յայտնի կը տեսնուի, այս
յօդուածին ալ՝ թէպէտ ոճը միւսէն տար-
բէր է, բայց նպատակն ու եղբակցութիւն-
նը նոյն է: Երկուքն ալ Խաւիւրի ժողո-

վրդեան իրաւունքը կը պաշտպանեն:

Խաւիւրի յեղափոխութիւնն արդէն
իր նպատակին հասածի պէս է:

Եւրոպիոյ երկրներուն մէջ քուէար-
կութիւնը լինցաւ: Մէկ միլիոն երեք
հարիւր երկու հազար վաթսու եւ չորս
(1,302,064) քուէարկու Սարտենիայի
հետ միանալու քուէ տուեր են եւ տան
հազար երեք հարիւր տան երկու (10
312) քուէարկու ալ բացասական քուէ
տուեր են:

Քուէարկութեան այս արդիւնքը
թիւղանթիւնը որոտմամբ եւ մեծ հան-
գիսիւ հրատարակվելով՝ անպատմելի
ցնծութիւն պատճառեց Եւրոպիոյ ժո-
ղովրդոց:

Հոկտ. 14/26 ին Սարտենիացոց
ու Եւրոպիոյ ժողովին մէջ եղած պա-
տերազմէն ետեւ՝ որուն մէջ Եւրոպի-
ոյ ժողովին յաղթելուն, Սարտենիաց-
ոց զօրքերն յառաջ քաշելին, ու Բար-
այի եւ Վայելիայի մէջ եղած հաղոր-
դակցութիւնները կարեցին: Ըսով Բար-
այի պաշարուիւր դիւրացաւ Կարիպա-
տիին որ սխաւ քաղաքը ռաբակոծի:

Եւրոպիոյ ժողովին վերջին փորձ մը
իւր Կարիպատի գետին եղբրը Սարտե-
նիացոց դէմ դնելու: Բայց նորէն չա-
րաչար յաղթելուն ու Վայելիայ քաշ-
վելուն:

Վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ
Բարուայի բերդաքաղաքը լատ. նոյնիւ
բեր 2 ին օրը անձնատուր եղեր է: 10,
000 Եւրոպիոյ զօրք իրենց զօրապետ-
ներով, որոց մէջ է նաեւ Բորնէ մա-
րաշախար, 290 պղնձ թիւղանթ,
20,000 հրացան, 10,000 թուր, 500
ձի եւ ջորի եւ ուրիշ շատ մթերք Կա-
րիպատիներուն ձեռքն ինկեր են:

Արդեւ թէ Բարուայի անձնատուր
ըլլալուն պատճառը վառօդի պահու-
թիւնը կըլեր է:

Բարուայի անձնատուր ըլլալէն ե-
տեւ՝ Եւրոպիոյ թագաւորին ձեռքը Կա-
րիպայի ու Մէսիպայի բերդերէն զատ
ուրիշ տեղ չմնար:

Հեռագրական լուր մը կը ծանուցա-
նէ թէ Վերջին Լեւոնայի թագաւոր-
ը Կարիպատի պատերազմէն ետեւ Կա-
րիպայի վրայ քաշել՝ ցամաքէն պաշա-
րել է:

Վայելիայի Աւելի լրագիրը ծանու-
ցաղիւ մը կը հրատարակէ որուն մէջ Եւ-
րոպիոյ թագաւորը յայտարարութիւն ը-
րած է թէ Կարիպատի եւ Սարտենի-
ացոց Եւրոպացոց ու Հունգարացոց
էղբայրները եւ բանակը՝ առանց պատե-
րազմի յայտարարութեան իր վրայ յար-
ձակելով, թէ որ ինքը ընկճի, թագա-
ւորներուն իրաւունքը եւ ազգաց ու
վեհապետաց անկողնութիւնն ու ապա-
հովութիւնն ալ իրեն հետ պիտի ընկճին:

Սպանիայի տէրութեան խորհրդա-
րանին մէջ՝ Եւրոպիոյ թագաւորին ու
Պապին զենքով ունի թիւն ընկելու առա-
ջարկութիւններ ըլլալով, տէրութեան
պաշտօնեայնէն յայտարարութիւն ըրին
թէ Սպանիայի կառավարութիւնը հա-
տատ որոշում ըրած է կատարել չեղորո-
թիւն պահելու Խաւիւրի գործերուն մէջ:

Հոսմէն զրգած լուրերը կը ծանու-
ցանեն թէ պապական կառավարութիւ-
նը Լեւոնայի զօրապետին աղաւակա-
նութեան աստիճան տուեր է, եւ շատ
զրա՛ մընալ պիտի կոխու թայի պատիւ-

անոր:

Վաղղիական Բաւել լրագիրը սուտ
կը հանէ Վարշաւայէն Փարիզի Ռու-
սաց դեսպանատունը գտած այն հեռագ-
րական լուրը որ կը ծանուցանէր թէ
Վարշաւա պաշարուալ երեք վեհա-
պետներն հաւանութիւն տուեր են տէրու-
թեանց ժողով մը ըլլալու առաջարկու-
թեան:

Յիշեալ լրագիրը եւ անոր հետ ու-
րիշ վաղղիական լրագիրներ կը հասա-
տեն թէ Փարիզի աւստրիական դեսպան
Մէթերնիք իշխանը՝ Վաղղիայ արտա-
քին գործոց պաշտօնէին ծանուցաղիւր մը
տուեր է, որուն մէջ հետեւեալ յայ-
տարարութիւններն եղած են:

“ Լեւոնայ անկեղծութեամբ 'ի
գործ պիտի գնէ կայսեր շնորհած նոր
բարեկարգութիւնները:

“ Վրտի շարունակէ պաշտպանողա-
կան դիրք մը բռնելու, եւ Վերջինի
մէջ բաժն զինուորական պատրաստու-
թիւնները յարձակում մը կըլու նպատա-
կաւ են միայն:

“ Սիւլամուութիւն չընելու սկզբուն-
քը ձեռք չպիտի թողու:

“ Ար կարծէ որ տէրութեանց ժո-
ղով մը չընար յաջողիլ միեւն ու մեծ
տէրութիւնները կանխաւ Համաձայնի
իրենց ընկել որոշմանը վրայ, եւ այս
ալ կեղահարմ կերելի իրեն: ”

Վաղղիական Տեղա-Լեւոնայ լրագրին
խօսքին նայելով՝ Վարշաւայի տեսա-
յութեան մէջ Լեւոնայի կայսրն ու Բը-
րուսիոյ իշխանը հաճութիւն չեն տուեր
Փարիզի դաշնագրութեան չափաւորվե-
լուն որ Ռուսիա առաջարկեր է:

Հիմա ամեն կարեւոր լուրեր հա-
սան Փարիզ ու Լեւոնայ:

Օգոստոս 12 ին ու 14 ին Լեւոնայ-գաղ-
ղիական զօրքերը թաւրիստ մօտ բանակ-
եալ Հիմալի զօրաց հետ պատերազմե-
լով, անոնց բոլոր զիւրքերը գրաւեր են:
Օգոստոս 17 ին Բէյհո գետին վրայ
բռնութեամբ կամուրջ ձգեր անդին ան-
ցեր են, եւ 21 ին Թաւրիսի հոգի բեր-
զը յարձակմամբ առեր են: Եւս յար-
ձակման մէջ դաշնակից զօրքերէն 450
հոգի մեռեր կամ վերաւորվեր են: Իսկ
Հիմալիներէն կամ թաւրիսներէն 1000
մեռեալ դաւանվել է միայն բերդին մէջ,
սպարապետին ալ հետ: Եւս յաղթու-
թեան վրայ՝ միւս մնացած բոլոր բեր-
դերն հետզհետէ անձնատուր ըլլալով՝
Թաւրիսէն միեւն թիւն-Սիւլի բոլոր եր-
կիրը, եւ ամբաւ մթերք ու 600 ալ պը-
ղնճէ խոշոր թիւղանթ դաշնակից զօրաց
ձեռքն անցեր է: Հիմա ամեն կայսրը
դեսպաններ իրկեր է թիւն-Սիւլի դաշ-
նակցաց հետ հաշտութիւն ընելու հա-
մար, եւ Վաղղիայ ու Լեւոնայ լրագոր
դեսպաններն ալ օգոստոս 26 ին հոն եր-
թալով, հաշտութեան պայմանները ու-
րոշեր են, եւ կը պատրաստվին եղեր Բէ-
քինք մայրաքաղաքը երթալու: Վաղղի-
այի ու Լեւոնայի հեճեւորներուն ու
զինուորական: Հիմա կառավարութիւ-
նը պատուաւոր ընդունելութիւն մը կը
խոստանայ իրենց:

Հիմա ամեն սոստամբները դաշնա-
կից զօրաց պաշտպանութեանը ներքեւ
դաւանք Եւրոպիայի քաղաքներ վրայ յար-
ձակեր են, բայց ստատիկ կոտորածով մը
եւ ըջվել են:

ՆԵՐՏԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խաւիւրի լրագիրը ծանուցեր էինք
թէ Փարիզի առաջարկած փոխառու-
թիւնը լինցած եւ գործը կարգի դըր-
ված ըլլալուն վրայօք անկէց տանն եւ
հինգ օր առաջ պարտած լուրերը հա-
տատութիւն չէին գտած: Եւրոպիոյ Փա-
րիզէն Լեւոնայէն եւ ուրիշ տեղերէ փոխ-
տալու առաջարկութիւններ եղած կըր-
նան ըլլալ այս կամ այն պայմանով,
բայց քանի որ փոխ առնողն այն պայ-
մաններուն մէջ կամ միւսը ընդունած
չըլլայ, փոխառութեան գործը կարգի
դրված ու լինցած չընար ըլլար:

Մեր իմացածին նայելով Փարիզէն
առաջարկված փոխառութեան պայ-
մանները գտաւ այս շարժու ընդունվել
են կայսերական կառավարութեան, հե-
տեւաբար փոխառութեան գործը հի-
մա կարգի դրված եւ լինցած կրնայ հա-
մարվի:

Եւս գործին վրայ մայրաքաղաքիս
Ժաւնալ լրագրին հետեւեալ պաշտօ-
նական ծանուցումը կը հրատարակէ իր
երկուշարժի օրուան թերթին մէջ:

“ Վայսերական կառավարութիւնը
մեծկալ փոխառութիւն մը ընելու ետե-
ւէ է դանձուր վարկ ամուրեւ անայլայ-
լելի հիմանց վրայ հաստատելու: Համար:

“ Իմացած ինք որ այս փոխառու-
թեան ամսէ ամիս Բ. Դրան մատա-
կարարվելիք առաջին դումարները՝ մնաց-
եալ թղթադրամոց վերադառն միայն պի-
տի գործածվին:

“ Վայսերական կառավարութիւնն
այս հաստատ պաշտօնութիւնները տա-
լով կուգէ որ հասարակաց վատահու-
թիւնը շուտով ամրացնէ, որպէս զե-
րկիրը՝ առեւտրական ու գրամական մա-
սին անյապաղ վայելէ այն անժամանակ
զուտները՝ որ տէրութեան դանձուր այ-
սուհետեւ ստանալիք 'գոհացուցիչ վե-
ճակը պիտի հաստատէ իրեն համար: ”

Վայսերական հրամանաւ՝
Լրտաքին գործոց պաշտօնատան
Մէթերնիքի վսեմաշուք Սերվիլ Էֆէն-
տին առեւտրական գործոց պաշտօնատան
Միւսթէշար անուանեցաւ առաջին աստի-
ճանի երկրորդ կարգի պաշտօնատարի աս-
տիճանաւ:

Բնան Էֆէնտին արտաքին գոր-
ծոց պաշտօնատան Մէթերնիքի ան-
ւանեցաւ երկրորդ աստիճանի երկրորդ
կարգի պաշտօնատարութեան աստիճա-
նաւ:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Վաղղիական տնտեսական գործերուն
դրեթէ տարիէ մը 'ի վեր զանազան պատ-
ճառներով երեսի վրայ մնալ անտարա-
կոյս մեծ ցաւ եղած էր ընդհանուր աղ-
գայնոց արտին: Բայց գոհութեամբ սըր-
տի կը ծանուցանէր, որ նորահաստատ
Տնտեսական խորհուրդն՝ այն երեսի վրայ
մնացած գործերը շուտով կարգի դնե-
լու եւ մանաւանդ ազգային հիւանդա-
նոցին անհրաժեշտ պիտոյքը հազարու
համար իր սովորական նիւստերէն դուս-
շարալը քանի մը դիւրնալ ալ՝ անձնական
հանգստութիւնը 'ի սէր ազգին գոհելով
արտաքին կարգի նիւստեր ալ կընէ եւ արժան
եղած վիճոյնը կը անօրինէ:

